

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ МУЗИКИ

Сміховий світ музики. Теорія музичної пародії.

Освітній ступінь: Магістр

Спеціальність: 034 «Культурологія»

Курс	1
семестр	2

Освітньо-наукова програма: «Музична культурологія»

Статус: Вибіркова

ECTS	4
Години	120
Лекції	20
Семінари	20
Самостійна робота	80

Форма контролю: Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Соломонова Ольга Борисівна, доктор мистецтвознавства, професор
Профіль викладача	ORCID ID: 0000-0002-3058-425X
e-mail	solo55mono@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Курс «Сміховий світ музики. Теорія музичної пародії» (магістратура, II семестр) актуалізує широкий спектр проблем сучасної гуманітарної науки, сконцентрованих на питаннях сміхового світу культури в аспекті *музикознавчого погляду*. Впровадження курсу для молодих музикантів-виконавців і науковців є свідченням докорінної зміни музикознавчої парадигми у напрямку її розширення та об'єктивізації. В основі курсу – авторська концепція сміхового музичного тексту і музичної пародії, де представлена система наукових уявлень про сміховий музичний світ: теоретичне обґрунтування, термінологічний апарат, типологія сміхового музичного тексту, систематизація його інтонаційно-семантичних і структурно-логічних ознак, методика аналізу творів сміхового мовного моду. Вивчення сміхових артефактів відбувається крізь призму естетико-стильових напрямів, національних шкіл, творчих постатей, всесвітньо визнаних та маловідомих композиторських опусів. Акценти зроблено на провідних тенденціях розвитку сміхової культури, ментально-історичній та психокреативній обумовленості принципів творчого мислення у цій площині, взаємозв'язку між видами мистецтва, оновленні жанрово- стилістичної парадигми, розумінні естетичної і стильової

специфіки сміхових музичних феноменів. Названі аспекти обумовлюють структуру і комунікативну стратегію курсу.

Від студентів очікується серйозне ставлення до процесу навчання, уважне сприйняття лекційного матеріалу, активна участь у семінарських заняттях, знайомство з рекомендованою музикознавчою літературою, вдумливе слухання музики та використання отриманих знань професійній діяльності.

- **Мета і завдання курсу:**

- Позиціонувати сміхову культуру як важливу складову цілісного соціокультурного процесу.
- Сприяти осмисленню інтонаційно-семантичних і структурно-логічних принципів організаційсміхових музичних творів.
- Виробити систему уявлень про сміховий музичний текст і його типи.
- Впровадити у навчальний процес спеціальну методику аналізу, доцільну при дослідженнісміхових музичних артефактів.
- Сприяти усвідомленню музичних явищ в їх історичному та суспільному контексті.
- Розвинути навички усного та письмового висловлювання з питань музичного мистецтва.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.

ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.

ПРН 6. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проектів.

ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

ПРН 11. Мати навички організації та керівництва професійним розвитком осіб та груп у галузі культури.

ПРН 12. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтерпретацію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.

ПРН 13. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.

Компетентності:

Інтегральна - Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
7. Здатність до пошуку, опрацюванню та аналізу інформації з різних джерел.
8. Здатність проведення досліджень та викладання на відповідному рівні.

Фахові

1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
2. Здатність оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.
3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права та свободи людини.

6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.

- **Академічна доброчесність**

Передбачається, що вся робота, яку ви робите для цього курсу, складається з ваших власних ідей та спостережень. Кожного разу, коли ви представляєте думку, яка не є вашою, або представляє загальновідомий факт, ви повинні подавати її за допомогою **належного цитування** (як у письмових роботах, так і в усних презентаціях).

Презентації, відео-лекції, тести та контрольні завдання є **авторськими матеріалами і конфіденційною інформацією** – їх не можна пересилати, зберігати чи передавати третім особам без дозволу викладача.

Письмові роботи, тести виконуються виключно **самостійно** у зазначений термін на платформі

Google Клас.

У разі виявлення фактів порушень доброчесності чи конфіденційності (використання допоміжних джерел – якщо це не передбачено умовою завдання, списування, передача третім особам матеріалів курсу чи контрольних завдань/тестів) роботи всіх причетних **дискваліфікуються**, інформація про порушників надається до деканату в доповідній записці.

Перелік тем:

Тема 1. Сміховий світ як частина бінарної опозиції культури. Криводзеркальний ізоморфізм як ознака сміхового «антисвіту» і «антикультури». Понятійний апарат проблеми.

Тема 2. Історична і національно-ментальна своєрідність сміхової культури: західноєвропейське і давньоруське Середньовіччя, Новий і Найновіший часи. Специфіка української сміхової культури.

Тема 3. Давньоруське скоморошество і західноєвропейська менестрельна традиція: типологічні ознаки в компаративному аспекті. Юродство — трагічний варіант сміхового світу.

Тема 4. Психокреативні аспекти сміхової художньої творчості. Компенсаторно-адаптаційні механізми сміхової діяльності творця.

Тема 5. Сміховий музичний текст: дефініція, типологія у зв'язку з функціональними різновидами сміху.

Тема 6. Вітально-сміхові музичні тексти: жанрово-інтонаційні параметри.

Тема 7. Жанрова специфіка музичної пародії. Співвідношення рівнів відтворення і трансформації. Прогресивний і регресивний типи пародії.

Тема 8. Стилiстична природа музичної пародії. Стабільні ознаки пародійного стилю. Методика аналізу музичної пародії.

Тема 9. Система засобів музично-пародійної виразності. Специфіка пародійного формотворення.

Тема 10. Типологія пародійних музичних текстів: пародія-контрадикція, пародійне цитування з інверсією смислу, пародійно-симулятивна імітація. Критерії типології. Типологія пародійних музичних текстів: пародія-контрадикція, пародійне цитування з інверсією смислу, пародійно-симулятивна імітація. Критерії типології.

Тема 11. Аналітично-практичне засвоєння теми на прикладі порівняльного аналізу музичних творів (за вибором педагога).

Тема 12. Сміховий світ західноєвропейської музики: бароко, класицизм. «Quodlibet» і світські кантати Йоганна Себастьяна Баха, скерцозний стиль Йозефа Гайдна, «Весілля Фігаро», «Селянський секстет», «Музичне безглуздя» Вольфганга Амадея Моцарта.

Тема 13. Сміховий музичний світ Західної Європи кінця XIX – першої пол. XX ст.: «Фальстаф» Джузеппе Верді, «Тіль Уленшпигель» Ріхарда Штрауса, музична ексцентрика Еріка Саті (Засушені ембріони, «Три п'єси в формі груш», «Роздратування»), сміхотворчість в епоху метамодерна.

Тема 14. Сміховий світ української музичної класики в аспекті національної ментальності. Дитячі та комічні опери Миколи Лисенка, «Зоря» Ігоря Соневицького: інтонаційно-драматургічні параметри, специфіка співвідношення вербального й музичного рівнів, соціокультурний контекст.

Тема 15. Сміховий світ сучасної української музики. «Оголошення» Івана Карабиця, «Привіт М. К., трьохСучасна сонаРна Н'орма для фортепіано» Володимира Рунчака, «Райок по-українськи» Андрія Бондаренка: жанрово-стилістична специфіка, методи пародійності.

Тема 16. Боротьба за українську мову в російській імперії: соціокультурний контекст. Комічні твори Миколи Лисенка «Андріашіада» і «Енеїда» як національний наратив.

Тема 17. Сміховий світ російської класики. «Райок» М. Мусоргського. Сміхові епізоди антиімперських опер М. Мусоргського і М. Римського-Корсакова («Борис Годунов», «Хованщина», «Золотий півник»). Опері-пародії І. Саца як енциклопедія інтонаційно-пародійних засобів.

Тема 18. Специфіка сміхової творчості в тоталітарну епоху. Езопова мова, подвійне кодування, латентна пародія, юродство (трагікомічні модифікації DSCN). Пародійні симулякри Сергія Прокоф'єва, Дмитра Шостаковича

Тема 19. Сміхові парадокси музики другої половини XX — початку XXI століть. Опері «Сьогодні ввечері *Борис Годунов*» К. Цепколенко, «Життя з ідіотом» А. Шнітке. Всезагальність пародійності у творчості постмодерністів.

Тема 20. Аналітичний розгляд творів сучасних українських композиторів у проблемному руслі пародійно-асоціативного музичного тексту.

Форми та технології навчання

Теоретичне лекційне навчання, семінарські і практичні заняття та самостійна робота.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Telegram, Zoom, WhatsApp або на електронну адресу.

Методи контролю

Модульні контрольні роботи за змістовними модулями.

Підсумкова контрольна робота за модулями.

Диференційний залік.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	15
2.	Конспект першоджерел, що допомагають глибше зрозуміти тему / есе на тему	15
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	15
4.	Відвідування лекцій	3
5.	Підсумкова контрольна робота	2
6.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів:

На оцінку «відмінно», 90–100 балів, A (за системою ECTS) студент:

- демонструє глибокі знання матеріалу, здобуті у процесі систематичного засвоєння лекційного курсу, участі в семінарських заняттях, якісного опрацювання основної та додаткової літератури;
- володіє знанням музичного матеріалу обсягом 85–100%;
- повно і глибоко розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання;
- усвідомлює зміст музикознавчих понять і вільно володіє спеціальною (професійною) термінологією;
- грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями;
- для виконання практичного завдання правильно застосовує теоретичні знання власне з історії музики, а також з інших дисциплін гуманітарного циклу;
- уміє обґрунтувати власну думку, наводячи відповідні приклади;
- демонструє високий рівень знань;
- залучає до відповіді свої аналітичні спостереження, висловлює самостійні міркування, прагне пов'язати набуті знання із завданнями майбутньої професійної діяльності;
- послідовно, повно і логічно викладає теоретичний матеріал.

На оцінку «добре», 82–89 балів, B (за системою ECTS) студент:

- виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури;
- володіє знанням музичного матеріалу обсягом 80–85%;
- повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання;
- розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує;
- теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами, результатами власних спостережень;
- загалом правильно виконує завдання, але допускає дві-три неточності;
- прагне обґрунтувати своє твердження, наводячи відповідні приклади;
- демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу;
- допускає одну-дві неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень;
- не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень.

На оцінку «добре», 74–81 балів, C (за системою ECTS) студент:

- виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури;
- володіє знанням музичного матеріалу обсягом 70–80%;

- досить повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання;
- розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує;
- теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами, результатами власних спостережень;
- загалом правильно виконує завдання, але допускає дві-три неточності;
- прагне обґрунтувати своє твердження, наводячи відповідні приклади;
- демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу;
- допускає дві-три неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень;
- не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень.

На оцінку «задовільно», 64–73 балів, D (за системою ECTS) студент:

- загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі роботи з підручниками;
- володіє знаннями музичного матеріалу обсягом 60–70 %;
- не завжди точно розкриває зміст матеріалу;
- розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні;
- не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами, а у процесі вирішення практичних завдань не повною мірою використовує теоретичні знання;
- не завжди повно і правильно відповідає на питання;
- вирішує завдання фрагментарно;
- демонструє задовільний рівень знань;
- допускає суттєві помилки у вирішенні завдань;
- виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

На оцінку «задовільно», 60–63 балів, E (за системою ECTS) студент:

- загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі роботи з підручниками;
- володіє знаннями музичного матеріалу обсягом 50–60 %;
- не точно розкриває зміст матеріалу;
- загалом розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні;
- не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами, а у процесі вирішення практичних завдань мало використовує теоретичні знання;
- не завжди повно і правильно відповідає на питання;
- вирішує завдання неповно;
- демонструє задовільний рівень знань;
- допускає суттєві помилки у вирішенні завдань;
- виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

На оцінку «незадовільно» з можливістю повторного складання, 35–59 балів, FX (за системою ECTS) студент:

- виявляє знання музичного матеріалу обсягом до 50%;
- неповно розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні;
- не володіє спеціальною термінологією;
- не може впоратися з практичним завданням;
- не використовує теоретичні знання для вирішення практичних проблем;
- неспроможний пояснити, обґрунтувати свою думку;
- неспроможний висловлювати свої думки, щодо поставлених питань;
- допускає грубі помилки у викладенні матеріалу;
- демонструє незадовільний рівень знань.

**На оцінку «незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням дисципліни, 0–34 балів,
F (за системою ECTS) студент:**

- не виявляє знання музичного матеріалу;
- не розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні;
- не володіє спеціальною термінологією;
- не може впоратися з практичним завданням;
- не використовує теоретичні знання для вирішення практичних проблем;
- неспроможний пояснити, обґрунтувати свою думку;
- неспроможний висловлювати свої думки, щодо поставлених питань;
- допускає грубі помилки у викладенні матеріалу;
- демонструє край незадовільний рівень знань.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою (за потреби)

За потреби навчальна дисципліна може викладатися англійською мовою. За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англійськомовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта.

Передбачається у межах написання дипломної роботи участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах наукових робіт, круглих столах, тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бергсон А.* Сміх. Київ : Дух і літера, 1994. 164 с.
2. *Берегова О. М.* Постмодернізм в українській камерній музиці 80–90-х років ХХ сторіччя. Київ : НПУ, 1999. 141 с.
3. *Берегова О. М.* Тенденції постмодернізму в камерних творах українських композиторів 80–90-х років ХХ сторіччя : дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Муз. мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2000. 204 с.
4. *Берегова О.* Трансформація сучасного музичного мислення крізь призму творчості Сергія Зажитька // Українське музикознавство. Київ, 2017. Вип. 43. С. 81–93.
5. *Бернадська Ніна.* Літературна пародія: до історії вивчення жанру. URL: <http://libr.rv.ua/images/pages/virtual18/smiH/Bernadska.pdf> (дата звернення: 15.02.2022).
6. *Віннікова Нат.* Українська літературна пародія: генеза, проблематика, поетика. Автореф. дисерт. ... доктора філол. наук. Спец. 10.01.01 укр. літ.
7. *Гайдук М.* Англійська оркестрова музика доби модернізму: від змісту до жанру». Автореф. дисерт. ... кандидат. мистецт-ва за спец. 17.00.03 муз. мистецтво. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2023. 17 с.
8. *Герасимова-Персидська Н.* Пародія в хоровій творчості України 40 рр. XVIII ст. як відображення стилістичного комплексу партесного концерту // *Dzielomuzyczne*. Варшава : PWM, 1984. С. 209–222.
9. *Герасимова-Персидська Н. О.* Козацький жарт у церковному співі // Запорозці. Історія козацької культури : колективна монографія. Київ : Мистецтво, 1993. С. 325–330.
10. *Горбунова І.* Музичне пародіювання як засіб створення сатиричної образності // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2005. Вип. 45. С. 160–172.
11. *Горбунова І.* Ораторія-дійство «Скоморохи» В. Гавриліна: прийоми пародіювання в аспекті скоморошої традиції // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності : зб. наук. пр. Київ, 2008. Вип. 22. С. 329–337.
12. *Горбунова І.* Особливості втілення сміхової культури скоморохів у сучасній українській музиці (на прикладі симфонічної картини «Награвання» С. Турнеєва) // Студії мистецтвознавчі: Театр. Музика. Кіно. № 1 (49). Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2015. С. 42–48.
13. *Горбунова І.* Засоби пародіювання в сатиричній опері Миколи Лисенка «Енеїда» // *Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Київ: НМАУ, 2020. № 2–3 (47–48). С. 7–20.
14. *Грушевська К.* На бічних стежках кобзарського епосу (Дума про Чабана — причинок до питання про пародії на кобзарські думи) // Первісне громадянство та його пережитки на Україні. Київ, 1929. С. 13–50.
15. *Іванова Н.* Пародія у науковому доробку українських літературознавців. URL: <https://www.academia.edu/39868206/%D0%9F%D0%90%D0%A0%D0%9E> (дата звернення: 22.01.2022).
16. *Десятерик Д.* Сергій Зажитко: «Я уверен, что надо всем можно смеяться» [інтерв'ю з С. Зажитком] // *День*. 2000. № 240. URL: <http://www.day.kiev.ua/ru/article/kultura/sergey-zazhitko-ya-uveren-chnad-vsem-mozhno-smeyatsya> (дата звернення: 22.01.2022).
17. *Еко У.* Ім'я рози. Київ : Логос, 2016. 530 с.
18. *Жаркова В.* Історія західної музики: Номо Musicus від античності до бароко : навчальний посібник. Київ : ArtHuss, 2022. 548 с.
19. *Клименко В.* Ігрові структури в музиці: естетика, типологія, художня практика: Автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Нац. муз. акад. України ім. П.І. Чайковського. 18 с.

20. Корній Л. П. Історія української музики : в 3 ч. Ч. 1. Київ ; Харків ; Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1996. 314 с.; Т. 3. Київ; Нью-Йорк : Вид-во. М. П. Коць, 2001. 480 с.
21. Корчова О. Гротеск у творчості Джакомо Пуччіні як ознака модерністського типу мислення // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2019 р. № 3 (44). С. 24-32.
22. Кузеля З. Посижіне и забави при мерці // Записки наукового товариства імені Тараса Шевченка. Львів, 1915. Т. СХХІІ. С. 103–160.
23. Лащенко С. К. «Любов до трьох апельсинів» — сміховий світ опери Прокоф'єва // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 13 : Чотири століття опери. Оперні школи ХІХ–ХХ ст. Київ, 2000. С. 162–170.
24. Лисенко Остап. М. В. Лисенко. Спогади сина. Вид. 4, переробл. і доп. Київ : Мистецтво, 1966. 383 с.
25. Лунина Г. «Для мене сміх — річ досить серйозна» // Музика. 2014. № 4. С. 28–33.
26. Мерхель А. Акціонізм та його різновиди в контексті української музичної культури на межі ХХ–ХХІ століть. URL: <https://www.wiki.uk-ua.nina.az/%D0%90%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%96%>
27. Мерхель А. Ви чули, як звучить абсурд? // Дзеркало тижня. 2009. 20 листопада. URL: https://zn.ua/ukr/ART/vi_chuli_yak_zvuchit_absurd.html (дата звернення: 09.03.2017).
28. Нога Г. Звичаї тії у давніх школярів бували... (Український святковий бурлеск ХVІІ–ХVІІІ століть). Київ: Стилос, 2001. 189 с.
29. Нудьга Г.. Пародія в українській літературі. Київ: Вид-во АН УРСР, 1961. 175 с.
30. Петрова О. Сміх, автор, твір: З української візуальності 60–2000-х. Київ : Фенікс, 2022. 224 с. з ілюстр.
31. Проти чого протестують рокери? В кадрі — Сергій Зажитько і Сергій Пілютиков // Блог Півтона Безвухого. 2016. URL: <http://music-ukr.blogspot.com/2016/10/blog-post.html> (дата звернення: 22.01.2022).
32. Ревуцький Д. «Андрасіада» (текст опери) // Ревуцький Д. Микола Лисенко. Повернення першоджерел / вст. ст., упоряд. В. Кузик. Київ : Муз. Україна, 2003. С. 63–75.
33. Ревуцький Д. «Андрасіада» — опера М. Лисенка на текст М. Драгоманова та М. Старицького // Ревуцький Д. Микола Лисенко. Повернення першоджерел / вст. стаття, упоряд. В. Кузик. Київ : Муз. Україна, 2003. С. 53–62.
34. Ревуцький Д. Андріашевській календарь (варіант Ел. К. Трегубова) // Ревуцький Д. Микола Лисенко. Повернення першоджерел / вст. ст., упоряд. В. Кузик. Київ : Муз. Україна, 2003. С. 76–81.
35. Ревуцький Д. Микола Лисенко. Повернення першоджерел / вст. ст., упоряд. В. Кузик. Київ : Муз. Україна, 2003. 320 с.
36. Русова С. Мої спомини (роки 1861–1879) // Микола Лисенко у спогадах сучасників : у 2 т. Т. 1. Київ : Муз. Україна, 2003. С. 158–161.
37. Сікорська І. М. Українська комічна опера: генезис, тенденції розвитку: дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.02 Муз. мистецтво / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 1993. 235 с.
38. Сікорська. Комічний театр М. В. Лисенка // Українське музикознавство / гол. ред. Котляревський І. А. Київ : Київ. держ. консерваторія, 1992. Вип. 27. С. 138-145.
39. Соломонова О. Б. Асоціативне мислення як базовий принцип навчання в музичному виші. Трансформація музичної освіти і культури: традиція і сучасність. Одеса: «Астропринт», 2021. С. 172–176.
40. Соломонова О. Б. Асоціативний музичний текст: дефініція, методологія дослідження // Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології: тези ІІ Міжнародної наукової конференції. URL: http://www.mari.kiev.ua/sites/default/files/conf_docs/tesy/2020-12/Tesy-metodology_final.pdf (дата звернення: 14.01.2022).
41. Соломонова О. Б. «Байка» І. Стравінського як проєкція скомороського синкрезису // Київське музикознавство / Київський ін-т музики ім. Р. М. Глієра; Нац. муз. акад.

- України ім. П. І. Чайковського. Вип. 48 : Культура та мистецтвознавство. Київ, 2014. С. 108–120.
42. Соломонова О. Б. Вторинність оперної традиції як чинник іронічної дескрипції культури // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2013. № 2 (19). С. 60–70.
 43. Соломонова О. Б. Генотип юродства в життєтворчості Д. Шостаковича // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 42 : Історія музики: нові факти та інтерпретації. Київ, 2004. С. 171–186.
 44. Соломонова О. Б. «Гоголь, Гоголь і знов таки Гоголь!» (комедійні сцени женихівського залищання в операх П. Чайковського та М. Римського-Корсакова за повістю М. Гоголя «Ніч перед Різдом») // Українське музикознавство / Нац. муз. акад. України. Київ, 2001. Вип. 30. С. 187–201.
 45. Соломонова О. Б. «Два ангела сидять у мене на плечах: ангел сміху й ангел сліз...» (про специфіку слов'янської сміхової культури) // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2010. № 2 (7). С. 160–174.
 46. Соломонова О. Б. Еволюція слов'янського сміхового світовідчуття у творах сучасних українських композиторів // Трансформація музичної освіти: культура і сучасність: Матеріали міжнародного музикологічного семінару, присвяченого К. Ф. Данькевичу / Одеська держ. Муз. акад. ім. А. В. Нежданової. Одеса, 2003. С. 33–35.
 47. Соломонова О. Б. «Золотий півник» М. Римського-Корсакова: гра в полі культурної символіки // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2014. № 4 (25). С. 62–72.
 48. Соломонова О. Інтерпретаційний контент модерного музичного театру: портрет у стилі *AD LIUBITUM* // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. № 130. Київ : НМАУ, 2021. С. 143-159. URL: <http://naukvisnyknmau.com.ua/articl>
 49. Соломонова О. Історія одного міста: соціокультурний контекст і стилістичні ознаки «Андріашиади» М. Лисенка // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Вип. 24: Постаць митця у художньому просторі міста. Харків: ХДУМ ім. І. Котляревського, 2009. С.136-146.
 50. Соломонова О. Б. «Королівство кривих дзеркал» (ще один чорнобильський парадокс, або про опери-пародії І. Саца) // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 89 : Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства. Київ, 2009. С. 627–645.
 51. Соломонова О. Б. Логіка інтонаційно-сислової інверсії в музичній пародії // Восток-Запад: культура и цивилизация : материалы междунар. науч.-практич. конф. 2003 г. Одесса : Астропринт, 2004. С. 387-396.
 52. Соломонова О. Б. Композитор — *homo ridens* у соціокультурному ландшафті епохи // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 75 : Композитор і сучасне соціокультурне середовище. Київ, 2009. С. 127–140.
 53. Соломонова О. Б. Логіка інтонаційно-сислової інверсії в музичній пародії // Восток — Запад: культура и цивилизация : материалы междунар. науч.-практич. конф. (Одеса, 2003 г.). Одесса : Астропринт, 2004. С. 396.
 54. Соломонова О. Б. Музична освіта: теоретичні та історичні дисципліни крізь призму «сміхового аспекту» // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 29 : Музична освіта в Україні: теорія і практика. Київ, 2003. С. 172–180.
 55. Соломонова О. Б. Музично-поетичні жарти Ехідона Івановича Невиносімова-Ядовитова (до питання про сміхові прояви С. І. Танєєва) // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство. Вип. 2 (7). Тернопіль, 2001. С. 8–14.
 56. Соломонова О. Б. Музична форма як процес? (про властивості формотворення в музичній пародії) // Київське музикознавство. Культурологія та мистецтвознавство

- / Київський ін-т музики ім. Р. М. Глієра; Нац. муз. акад. України. Київ, 2004. Вип. 16. С. 41–50.
57. Соломонова О. Б. Музичний текст «епохи двоємислія»: інформація, дезінформація, надінформація // Музичне мистецтво і культура : науковий вісник / Одеська держ. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. Одеса, 2006. Вип. 7. Кн. 2. С. 80–91.
58. Соломонова О. Б. Нариси з історії російської музики : навч. посібник / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2011. 108 с.
59. Соломонова О. Б. Про деякі принципи «очуднення» в сміхових музичних текстах // Запад-Восток: музыкальное искусство и культура : материалы междунар. музыковедческого семинара. Одесса : Астропринт, 2004. С. 240–241.
60. Соломонова О. Б. Про особливості виконавської манери М. П. Мусоргського (до проблеми сміхового аспекту творчості) // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 8 : Музичне виконавство. Кн. 5. Київ, 2000. С. 94–103.
61. Соломонова О. Б. Прокоф'єв — *homoludens*: гра в соцреалізм // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2011. № 4 (13). С. 66–74.
62. Соломонова О. Б. Психологія творчості та стиль з точки зору «сміхового аспекту» // Мистецька освіта: матеріали всеукр. наук. конф. «Педагогічні пошуки в галузі мистецької освіти в Україні на межі третього тисячоліття: традиції, сучасність, перспективи». Луганськ, 2003. С. 217–219.
63. Соломонова О. Б. Семантичний потенціал синестезійних процесів у танцювальній музиці (на прикладі вітально-сміхових текстів) // Музика у співдружності мистецтв та філософсько-естетична думка. Аспекти історичного мистецтвознавства. Харків, 2012. С. 108–124.
64. Соломонова О. Б. Семантичний діалог слова і музики в музичній пародії // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 27: Слово, інтонація, музичний твір. Київ, 2003. С. 75–84.
65. Соломонова О. Б. Скоморошина в жанровій системі Древньої Русі: проблема взаємодії // Festschrift кафедри історії музики етносів України та музичної критики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Ніжин: Видавець ПП Лисенко Москва, 2014. С. 88–129.
66. Соломонова О. Б. Сміховий світ музики. Теорія музичної пародії: Навчальний посібник. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2023. С. 64-78.
67. Соломонова О. Б. «Сміховий світ» М. П. Мусоргського (за листами та спогадами сучасників) // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 12 : Історія музики в минулому і сучасності. Київ, 2000. С. 144–155.
68. Соломонова О. Б. Сміховий світ російської музичної класики: автореферат дисертації доктора мистецтвознавства. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2008. 32 с.
69. Соломонова О. Б. Стиль як стильовий дисбаланс (до проблеми жанрової класифікації музичної пародії) // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Вип. 2. Київ, 2002. С. 75–82.
70. Соломонова О. Б. Східнослов'янська культура і сміх: на перетині координат (про естетичні виміри слов'янського сміху) // Кур'єр Кузбасу / ред.-упоряд. О. М. Петрова. Кривий ріг: Криворізька друкарня, 2009. С. 348–360.
71. Соломонова О. Б. Типологія музичної пародії // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 80 : Наука про музику сьогодні: проблеми та перспективи. Київ, 2009. С. 194–207.
72. Соломонова О. Б. Феномен слов'янського юродства та його відношення до сміху (музично-культурологічний аспект) // Музичне мистецтво і культура : науковий вісник /

- Одеська держ. акад. України ім. А. В. Нежданової. Вип. 3. Одеса : Астропринт, 2002. С. 125–133.
73. *Чемерис В.* З ким сміється Україна: Антологія українського сміху. Київ, 2009. 295 с.
74. *Юркова О.* «Історія України» чи «Короткий курс», або як у 1940 році постала «українська радянська історіографія» // Світло й тіні українського радянського історіописання: Мат-ли міжн. наук. конф. (Київ, Україна, 22–23 травня 2013 р.). Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. С. 89–108.
75. *A History of English Laughter: Laughter from «Beowulf» to Beckett and Beyond / M. Pfister (Ed.).* London, 2002.
76. *Dziemidok Bohdan.* O komizmie. Od Arystotelesa do dzisiaj. Poznan, 2011. 223 p.
77. *Draitser E.* Forbidden Laughter. Soviet Underground Jokes. Kensington, 1980 Lewis B., Hammer & Tickle. The History of Communism Told Through Communist Jokes, London, 2008.
78. *Draitser E.* Making War, Not Love: Gender and Sexuality in Russian Humor. Palgrave Macmillan, 1999.
79. *Freud Z.* Der Witz und Beziehung zum Unbewubten. Leipzig Wien: Franz Deuticke, 1905. 318 с.
80. *Geldern Von J.* Bolshevik festivals, 1917–1920. Berkeley, 1993. 124 p.
81. *Gilhus I.* Laughing Gods, Weeping Virgins: Laughter in the History of Religion. Rutledge, 1997. 126 p.
82. *Hallivel S.* Greek laughter. A Study of Cultural Psychology from Homer to Early Christianity. Cambridge, 2008.
83. Humour, history and politics in late antiquity and the early Middle Ages / G. Halsall (Ed.). Cambridge, 2002. 346 p.
84. Laughter down the centuries / S. Jaekel, A. Timonen (Eds.). Turku, 1997.
85. *Le Roy Ladurie E.* Carnival: A People's Uprising at Romans, 1579–1580, London : Scholar Press, 1980. 234 p.
86. *Peretti L.* Women and Laughter in Medieval Comic Literature. University of Michigan, 2003. 125 p.
87. Political Humor under Stalin: an Anthology of Unofficial Jokes and Anecdotes / D. Brandenberger (Ed.). Bloomington, 2007.
88. Reflective Laughter: Aspects of Humour in Russian Culture / Ed. L. Milne. London, 2004. 123 p.
89. *Solomonova O.* Archaic and Modern Connotations of Laughter in the opera by Musorgsky “Boris Godunov”: reciprocal movement of connotations // IMS: XVIII International Congress. Zurich, 2007. P. 111–112.
90. *Solomonova O.* Intertextual routes of contemporary music: associative music text issue // Культура і мистецтво в сучасному світі / Київський нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2022. № 23. С. 145–154. URL: <http://culture-art-kuukim.pp.ua/> (дата звернення: 09.03.2017).
91. *Solomonova O.* A Mid-war Night's Dream: Shostakovich's «Lullaby» // Musik — Raum — Akkord — Bild. Bern, Berlin, Bruxelles, Frankfurt am Main, New York, Oxford, Wien: P. Lang, 2012. S. 459–466.
92. *Solomonova O.* Transformationen des Skomorochen tumsen den Opern Rimsky-Korsakovs // A. Rubinsteinand. N. Rimsky-Korsakov: Selected Operas. Heilbronn, 1997. P. 71–78.
93. *Solomonova O.* «Comic Trend» in Russian Classical Opera // IMS: XVII International Congress. Leuven-Peer, 2002. P. 275–276.

